

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการสร้างรายได้ให้กับผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยเตย อำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยเตย อำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้มีการดำเนินการวิจัยโดยมีลำดับขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมสามารถสรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะเป็นลำดับดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากการดำเนินวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการสร้างรายได้ให้กับผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยเตย อำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งได้ผลการดำเนินการวิจัยและนำเสนอผลการศึกษิตตามกรอบกระบวนการวิจัยดังนี้

5.1.1. การศึกษาบริบทของกลุ่มผู้สูงอายุในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยเตย อำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม

จากการดำเนินกิจกรรมการวิเคราะห์บริบทที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยเตย อำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้ดำเนินกิจกรรมเสวนากลุ่มย่อยประกอบด้วย ผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยเตย นักวิชาการและผู้บริหารในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยเตย โดยการถอดองค์ความรู้ ความต้องการของผู้สูงอายุโรงเรียนองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยเตย พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยเตยประกอบอาชีพเกษตรกรรม โคนส่วนใหญ่มีการปลูกข้าว อ้อย มันสำปะหลัง ซึ่งหมู่บ้านในองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยเตยมีจำนวน 19 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านโชคชัย หมู่ 1 บ้านหนองแสง หมู่ 2 บ้านวังโจด หมู่ 3 บ้านหนองแคน หมู่ 4 บ้านห้วยนา หมู่ 5 บ้านสำโรง หมู่ 6 บ้านวังทอง หมู่ 7 บ้านโนนจันทร์หอม หมู่ 8 บ้านโนนงาม หมู่ 9 บ้านสำโรง หมู่ 10 บ้านหนองแสง หมู่ 11 บ้านห้วยเตย หมู่ 12 บ้านหนองแสง หมู่ 13 บ้านสำโรง หมู่ 14 บ้านวังโจด หมู่ 15 บ้านหนองแสง หมู่ 16 บ้านห้วยนา หมู่ 17 บ้านห้วยนา หมู่ 18 และบ้านโนนงาม หมู่ 19 ทั้งนี้้องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยเตย มีจำนวนบ้านในเขตที่รับผิดชอบทั้งหมด 1,568 หลังคาเรือน มีจำนวนประชากรทั้งหมด 5,662 คน มีผู้สูงอายุจำนวน 878 คน มีผู้สูงอายุติดสังคม ที่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้จำนวน 438 คน ส่วนใหญ่จะเจ็บป่วยด้วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง โรคปวดตามข้อ องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยเตยได้จัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุซึ่งมีผู้สูงอายุเข้าร่วมโครงการรุ่นที่ 1 จำนวน 52 คน จำนวน 14 หมู่บ้าน ในการจัดกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อใช้ในการสืบสานประเพณีและสามารถนำมาใช้งานในชีวิตประจำวันได้โดยมีกิจกรรมสันทนาการ กิจกรรมการออกกำลังกาย กิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพกายและใจสำหรับผู้สูงอายุ กิจกรรมหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการดำรงชีวิต กิจกรรมโรคที่ควรพึงระวังและการป้องกันโรคในวัยสูงอายุ กิจกรรมกฎหมายสำหรับผู้สูงอายุ กิจกรรมการนวดแผนไทย กิจกรรมการทำสมาธิวิปัสสนาธรรม โดยกิจกรรม

ต่าง ๆ จะดำเนินภายใต้ความสนใจของผู้สูงอายุซึ่งกำหนดจัดขึ้นทุกวันศุกร์ที่ 2 และ 4 ของเดือน ตั้งแต่เวลา 08.00 – 12.00 น. ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยเตย จากการลงพื้นที่พบว่าพื้นที่ที่องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยเตยมีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพเพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชน ได้แก่

1. กลุ่มทำขนม ซึ่งทำกันในหมู่ที่ 1 บ้านโชคชัย หมู่ที่ 4 บ้านหนองแคน หมู่ที่ 9 และหมู่ที่ 19 บ้านโนนงาม และหมู่ที่ 15 บ้านวังโจด
2. กลุ่มแปรรูปปลา ซึ่งทำกันในหมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 15 บ้านวังโจด
3. กลุ่มทอเสื่อกก ซึ่งทำกันในหมู่ที่ 5 หมู่ที่ 17 บ้านห้วยนา และหมู่ที่ 8 บ้านโนนจันทร์หอม
4. กลุ่มทำขนมจีน ซึ่งทำกันในหมู่ที่ 6 หมู่ที่ 10 หมู่ที่ 14 และหมู่ที่ 18 บ้านสำโรง

ในส่วนของกิจกรรมที่องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยเตยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เข้ามาให้ความรู้ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้สูงอายุไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมด้านนันทนาการ กิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพ กิจกรรมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการดำรงชีวิต กิจกรรมจิตอาสาพัฒนาและที่พักอาศัยในวัยผู้สูงอายุ กิจกรรมการนวดแผนไทยตลอดจนกิจกรรมการทำสมาธิวิปัสสนาธรรมกับการดำรงชีวิต เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างหมู่บ้านกับองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยเตย สำหรับประเด็นปัญหาของผู้สูงอายุในโรงเรียนองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยเตยพบว่า ผู้สูงอายุต้องการที่จะลดรายจ่ายของครัวเรือนในการใช้ชีวิตประจำวันเพื่อที่จะมีเงินที่เหลือใช้ ซึ่งครอบครัวผู้สูงอายุส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมอยู่กับลูกหลานมีรายได้จากค่าครองชีพจากภาครัฐ รายได้จากเกษตรกรรมในครัวเรือน

5.1.2 เพื่อเสนอรูปแบบกิจกรรมที่สามารถสร้างรายได้ให้กับกลุ่มผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยเตย อำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม

จากประเด็นความต้องการในการขยายผลขององค์ความรู้และการพัฒนาองค์ความรู้ไปสู่การเสริมสร้างรายได้ของผู้สูงอายุในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยเตย อำเภอภูตรัง จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งมีความต้องการในรูปแบบกิจกรรมการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถทางด้านการประกอบอาชีพเสริมและรายได้เสริมของผู้สูงอายุ รวมทั้งระดมความคิดเห็น ความต้องการของผู้สูงอายุโรงเรียนผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยเตย จึงนำไปสู่การกำหนดรูปแบบกิจกรรมในการให้ความรู้โดยมุ่งเน้นให้เป็นการอบรมที่ทำให้เกิดอาชีพที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มผู้สูงอายุ โดยมีแนวคิดของการนำพืชสมุนไพรที่มีอยู่ในชุมชนมาเป็นส่วนผสม โดยมีการอบรมในการทำน้ำยาล้างจานจากมะนาว การทำยาสระผมจากมะกรูด และการทำสบู่เหลว โดยวิทยากรจากเทศบาลตำบลชนบทเป็นผู้ถ่ายทอดและดำเนินการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่ผู้สูงอายุ

ภายหลังการดำเนินการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาอาชีพเสริมของผู้สูงอายุโดยเน้นการให้ทรัพยากรที่อยู่ในชุมชน ความสะดวกในการทำ รวมทั้งความสามารถในการต่อยอด ผู้วิจัยได้ดำเนินการในการประเมินประสิทธิผลของการอบรมเชิงปฏิบัติการในการทำน้ำยาล้างจาน ยาสระผม และสบู่เหลว โดยการใช้การสัมภาษณ์ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมการอบรม ผู้บริหาร ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยเตย พบว่า ผู้สูงอายุมีความพอใจในการดำเนินโครงการอบรม เนื่องจาก

มีความสะดวก ทำง่าย และสามารถนำพืชสมุนไพรในท้องถิ่นมาแปรรูปได้และสามารถที่จะทำใช้ในครัวเรือนได้และสามารถที่จะลดรายจ่ายให้กับครัวเรือนได้

5.2 อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการสร้างรายได้ให้กับผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยเตย อำเภอกุตุรง จังหวัดมหาสารคาม โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษาบริบทของกลุ่มผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยเตย อำเภอกุตุรง จังหวัดมหาสารคามและเพื่อเสนอรูปแบบกิจกรรมที่สามารถสร้างรายได้ให้กลุ่มผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยเตย อำเภอกุตุรง จังหวัดมหาสารคาม ทั้งนี้ในการอภิปรายผลการวิจัยจึงขอเสนอการอภิปรายโดยจำแนกตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

5.2.1 วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาบริบทของกลุ่มผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยเตย อำเภอกุตุรง จังหวัดมหาสารคาม จากการศึกษาสะท้อนข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลได้ว่าผู้สูงอายุโรงเรียนองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยเตย อำเภอกุตุรง จังหวัดมหาสารคาม ประกอบอาชีพเกษตรกรรมต้องการที่จะลดรายจ่ายของครัวเรือนในการใช้ชีวิตประจำวันเพื่อที่จะมีเงินเหลือใช้ ผู้สูงอายุอาศัยอยู่กับครอบครัวเลี้ยงดูหลาน มีรายได้จากค่าครองชีพจากภาครัฐ รายได้ส่วนใหญ่ได้จากการประกอบอาชีพเกษตรกรรมในครัวเรือนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจรูญญา วงษ์พรหมและคณะ (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับครอบครัว มีอาชีพเกษตรกรรม รับจ้างในภาคเกษตร ส่วนใหญ่จะลดภาระการหารายได้เพื่อเลี้ยงดูครอบครัวลง งานหลัก ๆ ก็จะเป็นงานบ้านเล็ก ๆ น้อย ที่ไม่ต้องใช้กำลังมาก ผู้สูงอายุบางคนก็รับภาระในการเลี้ยงหลาน รายได้อาจจะได้จากลูกหลานในครอบครัว หาได้หรือส่งมาให้และจากเบี้ยยังชีพจากสวัสดิการของรัฐบาล

5.2.2 วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเสนอรูปแบบกิจกรรมที่สามารถสร้างรายได้ให้กับกลุ่มผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยเตย อำเภอกุตุรง จังหวัดมหาสารคาม โดยในประเด็นขอเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่สามารถสร้างรายได้ให้กับกลุ่มผู้สูงอายุ จากการวิเคราะห์ความต้องการในรูปแบบกิจกรรมการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถทางด้านการประกอบอาชีพเสริมและรายได้เสริมของผู้สูงอายุหรือการลดรายจ่ายในครัวเรือน ซึ่งการทำกิจกรรมนั้นผู้สูงอายุจะต้องมีความสะดวก ทำได้ง่ายและสามารถนำพืชสมุนไพรในท้องถิ่นมาแปรรูปได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จรูญญา วงษ์พรหมและคณะ (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “กลไกการส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงอายุที่เป็นแรงงานนอกระบบ” พบว่า ลักษณะงานที่เป็นอาชีพเสริมของผู้สูงอายุจะต้องมีอิสระในการทำงาน และมีลักษณะงานที่เหมาะสมกับวัยและสมรรถนะทางร่างกายของผู้สูงอายุ และยังสอดคล้องกับโครงการถอดบทเรียนของนิภาพรรณ งานวิทยางค์ และคณะ (2555) ได้จัดทำโครงการถอดบทเรียน “มิติการสร้างงาน อาชีพ และรายได้ของผู้สูงวัย” พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ได้มีเป้าหมายเพื่อหารายได้หลักในการเลี้ยงชีพหรือเลี้ยงดูครอบครัวมากนัก อาชีพที่ทำเป็นเพียงอาชีพเสริมเพื่อหารายได้ช่วยดูแลลูกหลาน โดยลักษณะอาชีพนี้เหมาะสมกับผู้สูงอายุคืองานที่ใช้แรงน้อยการแบ่งงานควรแบ่งตามอายุและความสามารถของผู้สูงอายุ อาชีพ ความรู้และภูมิปัญญาเดิมของผู้สูงอายุในชุมชนด้วย

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

5.3.1.1 ควรส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐเข้ามามีบทบาทหลักในการส่งเสริมการทำงานของผู้สูงอายุทั้งกลุ่มอาชีพและรายบุคคลแต่มุ่งเน้นการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในมิติของสุขภาพ การรวมกลุ่มออกกำลังกาย กิจกรรมทางศาสนา แต่มีการส่งเสริมการทำงานของผู้สูงอายุอย่างน้อย

5.3.1.2 ควรส่งเสริมให้กลุ่มอาชีพในท้องถิ่นมีการถ่ายทอดภูมิปัญญาทักษะอาชีพของท้องถิ่นจากผู้สูงอายุ สู่คนรุ่นต่อไปเพื่อแก้ไขปัญหาขาดผู้สืบทอดงานอาชีพที่มีคุณค่าของท้องถิ่น

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไปผู้สนใจควรทำการศึกษาคุณลักษณะของผู้นำกลุ่มผู้สูงอายุในการรวมกลุ่มอาชีพและการพัฒนากลุ่มอาชีพของกลุ่มคนสามวัย ได้แก่กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มวัยทำงานและกลุ่มเยาวชน